

Julian Sulowski

"Welterfahrung und Glaube als Grundproblem biblischer Theologie", Ulrich Luck, München 1976 : [recenzja]

Collectanea Theologica 48/4, 207-208

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w domu. Całość poprzedza rozdział wprowadzający w problematykę ogólną i biblijno-teologiczną kształcenia dorosłych oraz omawiający cele, strukturę i sposoby przeprowadzenia poszczególnych tematów w rozmaitych środowiskach kształcenia dorosłych.

Autor nie zamierzał pisać biografii Jezusa (uważa to za niemożliwe) ani badać szczegółów Jego ziemskiego życia. Nie miał też zamiaru przedstawiać, kim był Jezus dla swoich współczesnych. Raczej usiłował ukazać, kim jest Jezus Chrystus obecnie i jakie znaczenie posiada dla świata. Nie mógł jednak pominąć pytania, za kogo uważał się ziemski Jezus, gdyż w świetle Ewangelii stanowi ono podstawę prawdziwie katolickiej chrystologii. Cele każdej jednostki tematycznej są poznawcze i afektywne, mając za zadanie doprowadzenie uczestników do głębszej wiary w Jezusa Chrystusa i do umiejętności dzielenia się tą wiarą z innymi. Organizatorzy katechizacji dorosłych mogą czerpać z tej książki inspirację przy opracowywaniu odpowiednich materiałów.

ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Ulrich LUCK, *Welterfahrung und Glaube als Grundproblem biblischer Theologie*, München 1976, Chr. Kaiser Verlag, s. 40.

Broszura zawiera referat wygłoszony przez autora podczas Tygodnia Teologicznego w Bethel, w dniach 7—10 października 1974 r. Istotny jej problem wiąże się z faktem, że w latach siedemdziesiątych zaczęto coraz częściej kwestionować dotychczasowy sposób korzystania z Biblii w teologii i w praktyce duszpasterskiej. Odwraca się zwyczajną kolejność „od wiary do doświadczenia” na ujęcie „od doświadczenia do wiary”. Zgodnie z nową orientacją podejmuje się wysiłek zrekonstruowania przekazu biblijnego w oparciu na fundamentalnym problemie ludzkiego doświadczenia świata. Według tego ujęcia Biblia jest księgą uporania się z ludzkim doświadczeniem świata, a tym samym jest ona świadectwem doświadczenia Boga. Otóż nauki biblijne nie zwracały dotychczas uwagi na to, że tradycja może być tylko wtedy dostosowana do mentalności człowieka, gdy można ją ująć w kontekście dzisiejszego doświadczenia świata przez człowieka. Nauki biblijne nawiązywały raczej do poprzedniej tradycji, uzasadniającej wiarę.

Dotychczas wydawało się, że wystarczy dobra hermeneutyka tekstów, oparta na metodzie historyczno-krytycznej, aby wyjaśnić rzeczywistość tego świata. Obecnie jednak największym pytaniem jest sam człowiek żyjący w świecie przymusów. Nie teksty podlegają hermeneutyce, lecz świat współczesny wraz z jego pojmowaniem naukowym. Toteż zdaniem autora podejście do Biblii musi być empiryczno-krytyczne, a nie historyczno-krytyczne (s. 11 n). Pytanie istotne brzmi: jak teologia biblijna może się przyczynić do zrozumienia rzeczywistości? (s. 15).

Według autora, zadziwiająca jedność orędzia biblijnego polega na ustosunkowaniu się kolejnych autorów do specyficznego doświadczenia, będącego udziałem człowieka żyjącego w świecie. Doświadczenie to nazywa Luck „doświadczeniem świata”, rozumiejąc przez nie doświadczenie, które wiąże się z życiem każdego człowieka i wyprzedza jakąkolwiek refleksję. Doświadczenie świata wyprzedza także „rozumienie i interpretację tekstów”, gdyż jest ono warunkiem i założeniem dla powstania tradycji i tekstów utrwalających tradycję. Orędzie biblijne otwarte jest przeto, zdaniem autora, na pytanie o uporanie się z doświadczeniem świata. Z tego punktu widzenia można, według niego, lepiej zrozumieć wypowiedzi Biblii na temat stworzenia, antropologii, chrystologii, soteriologii i eschatologii. Nie chodzi tu jedynie o doświadczenie wiary. Przez doświadczenie świata człowiek bowiem staje się tym, czym jest. Stąd autor chce rozpatrywać wiarę w kon-

tekście doświadczenia świata, właściwego człowiekowi jako takiemu. Różne wyznania wiary wyrosły, zdaniem autora, z kontekstu doświadczenia świata.

Teologia Biblii zawiera, według autora, fundamentalną prawdę, że człowiek w doświadczeniu i doznawaniu świata zawsze jest zdany na wiarę, która ocala człowieka. Dzięki wierze świat, nawet z faktem śmierci, staje się „do zniesienia”. Tą wiarą człowiek jest jakby niesiony. Zbawia się przez wiarę w Jezusa Chrystusa, w Jego zwycięską moc nad światem. W ten sposób teologia biblijna ukazuje, zdaniem Lucka, rzeczowe wyjaśnienie związku różnych tradycji. Orędzie to jest nie tylko wypowiedzią teoretyczną, którą należy ściągnąć do rzeczywistości, lecz jest ono współokreślane przez dialog z doświadczeniem świata ludzkiego, z którym człowiek musi się zawsze uporać, jeśli chce żyć, nie tłumiąc przy tym podstawowego problemu swego życia.

Te niekiedy zawile wywody autora zasługują na podjęcie w rzeczowej dyskusji. Może dla kogoś z biblistów polskich broszura ta stanie się impulsem do udoskonalenia tych dotychczasowych metod stosowania Biblii w teologii i w duszpasterstwie?

ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Ks. Stanisław KOWALCZYK, *Z problematyki dialogu chrześcijańsko-marksistowskiego*, Warszawa 1977, Ośrodek Dokumentacji i Studiów Społecznych, s. 235.

Znane były już od dłuższego czasu artykuły ks. Kowalczyka dotyczące problematyki dialogu chrześcijańsko-marksistowskiego, publikowane na łamach „Chrześcijanina w świecie”. Niektóre z nich zostały przedrukowane za granicą, między innymi w biuletynie Sekretariatu do Spraw Niewierzących, „Ateismo e dialogo”. Mamy je tutaj zebrane w jednej książce.

Czytelnik jednak nie odnosi wrażenia, że ma do czynienia ze zbiorem artykułów, które z reguły w tematyce swojej bywają bardzo rozbieżne. Gdyby nie było to zaznaczone w przedmowie, myślałby, że ma do czynienia ze zwartą książką. Należy to w pierwszym rzędzie zawdzięczać tematyce. W większości tych artykułów były konsekwentnie podejmowane zagadnienia filozoficzne, które są przedmiotem zainteresowania zarówno chrześcijan, jak i marksistów i w których istnieją realne perspektywy dialogu i zbliżenia. Mimo iż może nie było to intencją autora, wydaje się, że wyczerpał on zasadniczo wszystkie tego rodzaju problemy, które streszczają się do następujących: koncepcja filozofii, antropologia, wolność, praca ludzka, alienacja, problem religii i ateizmu. Stąd też nawet może trochę przypadkowe zestawienie tworzy pewną całość.

Książka zawdzięcza swoją zwartość również systematycznie utrzymanej, we wszystkich zasadniczych rozdziałach, metodzie. Autor zwykle przedstawia najpierw pogląd marksistowski na dane zagadnienie, opierając się z reguły na klasykach: Marksie, Engelsie, Leninie oraz uwzględniając szeroko interpretacje i poglądy marksistów polskich. Następnie mówi o chrześcijańskim punkcie widzenia, jak zagadnienia te przedstawia Pismo św., nauka Kościoła przeważnie w ujęciu ostatnich papieży i Soboru Watykańskiego II oraz teologowie i filozofowie chrześcijańscy. Wreszcie stara się znaleźć punkty styeczne obu koncepcji lub wskazuje na platformę, na której istnieją możliwości zbliżenia. I tak dla przykładu możemy wskazać, że takie perspektywy widzi on w antropologii, gdyż obydwie koncepcje zakładają zdolność człowieka do przekraczania siebie i otwartość na pewnego rodzaju transcendencję, oczywiście różnie pojmowaną. W dziedzinie ludzkiej wolności istnieją, zdaniem autora, częściowo zbieżna ewolucja: niektórzy marksiści zaczynają uznawać istnienie autodeterminacji człowieka, chrześcijanie zaś coraz bardziej doceniają rolę determinizmów biologicznych